

به نام خدا

نظریات جدید اهمیت روابط درون کلاسی دانش آموزان

مولفان :

مصطفی شاه قلی

هاشم میرزاعلی لو

قادر ایمانقلی لو

حسین قاسمی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: شاه قلی، مصطفی، ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآور: نظریات جدید اهمیت روابط درون کلاسی دانش آموزان/ مولفان
مصطفی شاه قلی، هاشم میرزاعلی لو، قادر ایمانقلی لو، حسین قاسمی.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۱۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۱۲۰-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: دانش آموزان - روابط درون کلاسی
شناسه افزوده: میرزاعلی لو، هاشم، ۱۳۶۸
شناسه افزوده: ایمانقلی لو، قادر، ۱۳۶۸
شناسه افزوده: قاسمی، حسین، ۱۳۷۲
رده بندی کنگره: PNY۱۶۸
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۲۹
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۹۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: نظریات جدید اهمیت روابط درون کلاسی دانش آموزان
مولفان: مصطفی شاه قلی - هاشم میرزاعلی لو - قادر ایمانقلی لو - حسین قاسمی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۱۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۱۲۰-۹
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار.....
۱۱	فصل اول: اهمیت روابط معلم - دانش آموز.....
۱۳	مدیریت کلاس
۱۳	سازماندهی و مدیریت کلاس درس
۱۴	شیوه‌های مدیریت کلاس
۱۴	شیوه‌های نظارت بر کلاس از راه فعالیت‌های آموزشی
۱۵	برقراری انضباط یا نظارت بر رفتارهای اجتماعی در کلاس
۱۶	سبک‌های مدیریت در کلاس
۱۷	۱- سبک مدیریت مقتدرانه - استبدادی
۱۷	۲- سبک مدیریت اقتدار گرایانه - مشاوره‌ای
۱۸	۳- سبک مدیریت آزاد منشانه
۱۸	۴- سبک مدیریت بی تفاوت
۲۱	فصل دوم: تفسیر ارتباط معلم - دانش آموز.....
۲۱	تعاریف ارتباط
۲۱	نقش دانش‌آموز در برقراری ارتباط با معلم
۲۲	مهارت‌های ارتباط با دانش‌آموز
۲۲	۱- ایجاد روابط مثبت با دانش‌آموز
۲۳	۲- اجتناب از تنبیه شدید و مکرر
۲۳	۳- پرهیز از پیش داوری‌های غیر منصفانه
۲۳	۴- ابراز علاقه و توجه به دانش‌آموزان
۲۳	۵- ثبات داشتن و بخشنده بودن

۲۴ داشتن انتظاراتهای بالا و ممکن
۲۴ نظریه ی انتظار معلم
۲۴ نظریه ی اسناد
۲۵ نظریه ی کنترل اولیه
۲۵ نظریه ی یادگیری اجتماعی
۲۶ چگونگی روابط میان معلم با دانش آموزان
۲۶ افزایش روابط غیر مشروط میان معلم و دانش آموز
۲۷ اجتناب از تحسین و تمجید افراطی
۲۸ شناساندن عوامل موفقیت و شکست
۲۹ اجتناب از تنبیه شدید و مکرر
۳۱ اجتناب از شوخی
۳۲ پرهیز از پیش داوری های غیر منصفانه
۳۲ ابراز علاقه و توجه به دانش آموزان
۳۳ ثبات داشتن و بخشنده بودن
۳۴ داشتن انتظاراتهای بالا و ممکن
۳۴ نقش رابطه معلم و دانش آموز در ایجاد انگیزه
۳۵ سازگاری در ارتباط بین معلم و دانش آموزان چگونه ایجاد می شود؟
۳۶ نقش معلم در رشد و تکامل دانش آموزان
۳۷ فصل سوم: معلمان اثربخش
۳۷ ویژگی های معلمان اثربخش
۳۷ تشویق
۳۸ یادآوری
۳۹ جلب توجه
۳۹ حرکت در بین دانش آموزان
۴۰ محبت به دانش آموزان

- ۴۰..... یادگیری مشارکتی
- ۴۵..... پیشینه تحقیق
- ۴۵..... تعامل معلم- دانش‌آموز
- ۴۹..... روابط معلم و دانش‌آموز
- ۴۹..... ایجاد روابط مثبت با دانش‌آموزان:
- ۴۹..... شرح:
- ۵۰..... اجتناب از تنبیه شدید و مکرر:
- ۵۳..... اجتناب از شوخی:
- ۵۳..... پرهیز از پیش‌داوریهای غیر منصفانه:
- ۵۴..... ثبات داشتن و بخشنده بودن:
- ۵۵..... داشتن انتظاراتهای بالا و ممکن:
- ۵۵..... تحلیل:
- ۵۷..... اجتناب از روابط وابستگی‌زا:
- ۵۷..... شرح:
- ۵۸..... افزایش روابط غیرمشروط میان معلم و دانش‌آموز:
- ۶۰..... شناساندن عوامل موفقیت و شکست
- ۶۰..... یک برنامه مطالعه انتخابی:
- ۶۱..... نوعی از صامت خوانی مستمر:
- ۶۱..... شرح
- ۶۳..... مطالعه کنندگان متمرّد:
- ۶۶..... رایبه بازخورد:
- ۶۶..... شرح:
- ۶۹..... فصل چهارم: تأثیر روابط معلم دانش‌آموز بر انگیزش تحصیلی
- ۶۹..... تعریف انگیزش و انگیزه

۷۰	اهمیت و معنای انگیزش
۷۱	انگیزش عمومی و انگیزش اختصاصی برای یادگیری
۷۱	نقش انگیزش در پیشرفت تحصیلی و یادگیری افراد
۷۳	تعریف انگیزش تحصیلی
۷۴	رویکردهای مختلف انگیزشی
۷۷	-فرانیاها یا نیازهای مربوط به خود شکوفایی:
۸۰	نتیجه گیری:
۸۱	پیشنهادها:
۸۳	فصل پنجم: جو روانی - اجتماعی کلاس درس
۸۳	تعریف جو روانی - اجتماعی
۸۳	تعاریف جو روانی کلاس
۸۴	ابعاد جو روانی - اجتماعی کلاس
۸۵	انواع جوهای روانی - اجتماعی حاکم بر کلاس
۸۵	۱- جو روانی - اجتماعی مطلوب (بالا)
۸۵	۲- جو روانی - اجتماعی نامطلوب (پایین)
۸۶	۳- جو روانی اجتماعی متوسط
۸۶	راهکارهای ایجاد جو مطلوب در کلاس درس
۸۷	شایستگی هیجانی - اجتماعی در اداره کلاس درس
۸۷	دیدگاههای نظری در مورد شایستگی
۹۰	عوامل مؤثر بر شایستگی هیجانی - اجتماعی
۹۲	الگوها و مدل های شایستگی هیجانی - اجتماعی
۹۲	الف) الگوی شایستگی روانی اجتماعی فلنر
۹۴	ب) مدل شایستگیهای هیجانی - اجتماعی گلن
۹۶	ابعاد شایستگیهای هیجانی - اجتماعی
۹۹	مقوله های شایستگی

ارتباط شایستگی با شخصیت ۱۰۱

شایستگی اجتماعی و محیط خانواده ۱۰۱

رابطه شایستگی اجتماعی - روانی و عملکرد در موارد متعدد ۱۰۲

منابع : ۱۰۵

پیشگفتار

معلم می تواند در کنار ارتباط سازنده با دانش آموزان و به کار گیری مهارت ها و راهبردها و روش های شناختی از طریق مدیریت و ساختارهای معمول کلاسی هم بر ادراک خویشتن دانش آموزان از کفایت و کنترل خود تاثیر بگذارد. شیوه ی رایج معلمان در مواجهه با مسایل انگیزشی همچون برخورد ایشان با دیگر مسایل آموزشی است. یعنی ابتدا این مسایل را برای کلاس در نظر می گیرند و سپس آن را با یک دانش آموزان تطبیق می دهند. آشکارا است که دانش آموزان برای یادگیری به آموزش نیاز دارند برای افزایش انگیزش درونی دانش آموزان در امر یادگیری ضروری است تا ادراک کنترل ایشان آسیب نبیند. همچنین برای تداوم این مهم می بایست آن ها فرصت داشته باشند تا اهداف تحصیلی خود را انتخاب کنند و بر آنها حاکمیت داشته باشند. در واقع معلمان باید آگاه باشند که چگونه فرصت انتخاب و حاکمیت را به دانش آموزان بدهند تا توانایی ایشان در عملکرد صحیح محفوظ بماند. اگر دانش آموز انتخاب نادرست داشته باشد با شکست مواجه خواهد شد. امکان دارد که دانش آموز از فرصت کنترل بر یادگیری خود برخوردار باشد اما با عملکردی نادرست کفایت لازم را از دست بدهد. معلمان می توانند در ارتباط با ابعاد محتوایی و روش کاری از دانش آموزان حمایت آموزشی به عمل آورند و دانش آموزان نیز همچون معلمان می توانند هم در زمینه ی محتوایی و هم روش کاری از انتخاب هایی برخوردار باشند. در سن معینی که کودک پا به کودکستان و یا دبستان می گذارد و تجربه جدیدی را در زندگی آغاز می کند تصور و پندار معلمان درباره فرد و نحوه آشنایی شاگرد با معلمان و رابطه ای که بین معلم و دانش آموز ایجاد می گردد عامل مهمی در شکل گیری شخصیت و نحوه خویشتن پنداری دانش آموز به شمار می آید. معلمان علاقه مند با رفتار انسانی خود دانش آموزانی با صفات انسانی و علاقه مند در مدرسه به وجود می آورند. در حالی که معلمان بی علاقه و وقت گذران که به روابط انسانی بی توجهند دانش آموزانی افسرده و گریزان از مدرسه تربیت می کنند. اعتقاد و پندار معلم درباره نوع رفتار دانش آموز و توانایی های او و نحوه استفاده از این عوامل می تواند شخصیت دانش آموز را در مسیر خاصی پرورش دهد. معلمی که دانش آموز را در مدرسه با کلماتی نظیر تنبل، بی عرضه و بیچاره نام گذاری می کند، نباید از دانش آموز توقع داشته باشد که فرد علاقه مند و منطقی ای شود.

اولین هدف معلم باید برقرار کردن رابطه‌ی مطلوب، دوستانه و حمایت‌کننده با دانش‌آموزان باشد. چنین هدفی فقط با تعامل میان معلم و دانش‌آموز حاصل می‌آید. چند روز اول مدرسه و اولین دیدارهای دانش‌آموزان با معلم از این نظر بسیار مهم است بنابراین باید به آن توجه خاص داشت. معلمان تازه کار به‌طور معمول از معلمان قدیمی‌تر می‌شنوند تا هنگامی که دانش‌آموزان به آن‌ها احترام نگذاشته‌اند در برابر آنها نخندند، زیرا ایشان بر این باورند که دانش‌آموزان برای احترام گذاشتن به معلم باید از وی بترسند. اما نظریه‌پردازان انگیزش می‌گویند که در روزهای اول به دانش‌آموزان نشان دهید که به آن‌ها علاقه دارید و می‌توانند به شما اعتماد کنند و در صورت نیاز برای هر کمکی که به شما رجوع کنند، هدف اصلی در واقع آن است که معلم باید به عنوان فردی بالغ و قابل اعتماد برای دانش‌آموزان مطرح گردد. خوشبختانه راه‌های بسیاری برای این منظور وجود دارد. هرگونه برخورد با دانش‌آموزان در تقویت یا تضعیف تصور آن‌ها نسبت به معلم مؤثر است. بنابراین معلم نمی‌تواند فقط زمان معینی از روز را به برقراری ارتباط با شاگردانش اختصاص دهد، بلکه تلاش برای رابطه‌ی مثبت باید همه اوقات معلم و دانش‌آموزان را در بر گیرد. آموزش، بدون ایجاد رابطه‌ی معنایی نخواهد داشت معلمان در همان آغاز کار خود پی می‌برند که نحوه‌ی برقراری ارتباط با دانش‌آموزان بسیار اهمیت دارد. آنان از خود می‌پرسند آیا به پرورش دانش‌آموزان پرداختن و به آن‌ها عشق ورزیدن و یا باید سختگیر بود و انتظارات زیادی از آن‌ها داشت؟ آیا باید به دانش‌آموزان نزدیک شد یا از آن‌ها فاصله گرفت؟ در این کتاب سعی می‌شود به این سوال‌ها پاسخ داده شود. این‌ها پرسش‌هایی است که اغلب معلمان تازه کار در اندیشه آن هستند. معلمان با تجربه که شیوه‌ی خاصی را پس از طی سال‌ها برگزیده‌اند، کمتر در این موارد می‌اندیشند. به هر حال توصیه می‌شود تا معلمان به تأثیر نوع ارتباط خود بر شکل‌گیری گرایش‌های انگیزش دانش‌آموزان توجه کنند. روابط مبتنی بر محبت، احترام و اعتماد متقابل میان معلم و دانش‌آموز هم موجب می‌شود تا دانش‌آموز به معلم وابسته نشود و هم انگیزه تحصیلی وی را افزایش می‌بخشد.

فصل اول: اهمیت روابط معلم – دانش آموز

همه‌ی ما حتماً معلم یا معلمانی داشته ایم که با دانش آموزان خود روابط مبتنی بر محبت و احترام و باور متقابل داشته اند. شناخت تاثیر تنبیه های شدید از اهمیت بسیاری برخوردار است چون تنبیه با ایجاد هراس همراه است و موجب می شود تا فرد تنبیه شده کنترل خود را بر موقعیت ضعیف بشمارد و انتخاب خود را محدود می بیند و لازم می داند که خود را با شخص قدرتمند تطبیق دهد. خوشبختانه راهبردهای محروم نمودن تهدیدی جدی برای کنترل ادراک شده دانش آموزان نیست. برای مثال دانش آموزی که به آرامی و بدون توجه دیگران به آخر کلاس فرستاده می شود و سپس در کمال مهربانی از وی علت این کار پرسیده می شود در واقع وی را آزاد گذاشته ایم خود به بیان علت بپردازد. چنین روشی برای جلوگیری از رفتار نامناسب است و به دانش آموز فرصت می دهد تا در اعمال خود دقت کند و مسولیت آن را بپذیرد معلم برایش سخنرانی نمی کند و او را به دلیل خطاهایش تهدید نمی کند به این ترتیب در حالی که رفتار نامناسب ادامه نمی یابد تصور دانش آموز در مورد کنترل خود بر موقعیت یادگیری نیز آسیب نمی بیند. یکی از اثرات مثبت اجتناب از تنبیه آن است که دانش آموزان از معلمان خود متنفر نمی شوند همچنین هنگامی که معلم از آزردن دانش آموزان و پیش داوریهای غیر اصولی پرهیز می کند و نیز توجه و علاقه ی خود را به آن ها ابراز می دارد رابطه ی مطلوب میان معلم و دانش آموز برقرار می شود هنگامی که دانش آموزان معلم خود را دوست داشته باشند و به او اعتماد کنند و احترام بگذارند تاثیر به سزایی بر گرایش های انگیزش تحصیلی ایشان خواهد داشت. هنگامی که دانش آموزان به معلم خویش اعتماد دارند احساس امنیت می کنند زیرا میدانند در صورت بروز مشکل معلم حتماً از آن ها حمایت خواهد کرد همچنین این امر موجب می شود تا ادراک کفایت آن ها افزایش یابد. اهمیت این امر را می توان در رابطه ی کودکان خرد سال با والدین خود مشاهده نمود. کودکانی که رابطه ی مطمئن و امنی را با والدین خود دارند بیش از دیگر کودکان به کارهای مخاطره آمیز دست می زنند. بیشتر محیط اطراف خود را جستجو می کنند و با فاصله گرفتن از والدین خود و رفتن به سوی اشیاء و رویدادهای جالب توانایی های خود را به بوته ی آزمایش می گذارند آنها آشکارا احساس اطمینان و کفایت بیشتری

دارند و انگیزش بهتری در همه ی موارد از خود نشان می دهند. دانش آموزانی که به معلم خود اعتماد دارند در کاوش های تحصیلی جسارت بیشتری نشان می دهند معلم نیز باید بخواهد که دانش آموزان همواره برای کارهای جدید، متفاوت و مشکل آماده باشند. یادگیری یعنی دستیابی به فراسوی آن چه در حال حاضر می دانیم و آگاهی یافتن از چیزهای ناشناخته. هنگامی که دانش آموزان به معلم خود اعتماد دارند و رفتار وی را قابل پیش بینی می دانند و همواره از راهنمایی های شخصی و تحصیلی وی بهره می گیرند احتمال این که برای دروس خود به دنبال راه های آسان باشند کمتر است بلکه مایلند بیشتر توانایی های خود را به آزمایش بگذارند چون اطمینان دارند که با حمایت هایی که از آن ها می شود با مشکل روانشناختی خاصی مواجه نخواهند شد.

طریق دیگر برای تاثیرپذیری مثبت گرایش های انگیزشی دانش آموزان سرمشق دهی است. چنانچه دانش آموزان به معلم خود احترام بگذارند معلم به عنوان سرمشق برای آن ها مطرح می شود فرایند رابطه ی معلم و دانش آموز بسیار شبیه رابطه ی والدین و کودک است. کودکان ارزش های والدین خود را درونی می کنند در خردسالی کودکانی که والدین خود را دوست دارند و به آن ها اعتماد دارند می خواهند جزئی از آن چه والدین شان انجام می دهند باشند بنابراین والدین خود را تعقیب می کنند و در بسیاری از کارها به آن ها کمک می کنند و یا وقتی آن ها مشغول مطالعه ی کتاب یا روزنامه ای هستند در آغوش آن ها می نشینند کودکان به این طریق می آموزند که والدینشان چه فعالیت هایی را ارزشمند می دانند در واقع والدین با دخالت دادن کودکان در فعالی های خاص آن ها را برای ایشان سرمشق دهی می کنند. در نهایت کودکان مستقل می شوند و خود به تنهایی به امور مختلف می پردازند ابتدا انجام این فعالی ها از سوی کودکان به دلیل نظر مثبت والدین انجام می شود یعنی کودکان زندگی را با تمایل شدید برای انجام کارهای دشوار شروع نمی کنند بلکه بتدریج ارزش مطالعه و داشتن خانه ای تمیز را درونی می کنند. بنابراین آن چه در آغاز برای والدین ارزشمند بود در نهایت برای خود آن ها ارزش می شود. معلمانی هم که با دانش آموزان رابطه دارند و برای آنان سرمشقی مورد اعتماد و احترام هستند می توانند با بیان ارزش های خویش به ایجاد ارزش های تحصیلی نزد دانش آموزان کمک کنند. البته لازم نیست معلم درباره ی ارزش تحصیلات بالاتر برای ایشان سخنرانی کند بلکه می تواند با راهنمایی های آموزشی، مطالعه، اظهارنظر در مورد عقاید علمی و کتب مختلف علاقه و تعهد خود را به مساله ی آموزشی نشان دهد. انتقال ارزش ها تنها زمانی امکانپذیر است که کودک به بزرگترها ی خود اعتماد داشته باشد و به آن ها احترام بگذارد در غیر این صورت ارزش ها و استانداردها ی آن ها را نخواهد پذیرفت. در حالی که روابط محبت آمیز و همراه با اعتماد و احترام میان معلم و دانش آموزان در حفظ و گسترش انگیزش دانش آموزان

مهم است دشواری های بالقوه ای را نیز به همراه دارد. حادث ترین دشواری ها عبارت است از وابستگی بیش از اندازه ی برخی از دانش آموزان به تایید و تمجید معلمان است. بیش از آن که چنین دانش آموزانی بتوانند درباره ی خودشان احساس خوبی داشته باشند لازم است معلم پیشرفت های آن ها را شناسایی و آن ها را تحسین کند متأسفانه این گونه دانش آموزان معیارهای درونی خود را که بتوان از آن طریق در مورد خود و کارهایشان داوری کنند از دست داده اند یا از آغاز چنین معیارهایی در آن ها رشد نکرده است بنابراین معلمانی که به وضوح برای برقراری ارتباط مثبت با دانش آموزان خود تلاش می کنند با مراقب این گونه وابستگی دانش آموزی باشند. (سیف، ۱۳۸۵، ۹۷).

مدرسه روابط انسانی را که موجب ایجاد تعادل فکری در فرزند می شود ترغیب می کند و به دانش آموزان این احساس را می بخشد که متعلق به گروه معینی هستند و در این گروه نقش مهمی دارند. در کلاس هایی که در آن روابط انسانی نیکو وجود دارد، محیط مطلوبی ایجاد می کند که دانش آموزان در داخل آن شکفته می شوند و معلم که بیش از هر شخص دیگری در ایجاد روابط انسانی نیکو مؤثر است، باید به گونه ای باشد که در سایه تعادل احساساتی خویش، با دانش آموزان تفاهم پیدا کند. معلم باید بتواند ارتباطی سالم و دو طرفه برقرار نماید تا سبب تبادل افکار و احساسات شده و در قبال آن به انتقال مفاهیم و دانش مورد نیاز دانش آموزان بپردازد و آنها را در فرایند یادگیری راهنمایی نماید و این برقراری ارتباط مؤثر جز با مدیریت اثربخش و توانای معلم ممکن نخواهد شد. پس لازم است که معلمان با شیوه های مدیریت کلاس و مهارت های ارتباط با دانش آموزان آشنا بوده و برحسب موقعیت و فضای کلاس آن را به نحو مطلوب به کار ببندد.

مدیریت کلاس

- مدیریت کلاس درس، طیف وسیعی از تکنیک ها و روش هایی است که برای تسهیل در آموزش، بالابردن مدت زمان یادگیری، ایجاد و تداوم فضایی دلپذیر و خوشایند در کلاس، ممانعت از رفتارهای نابسامان و خلل آفرین و حاکمیت نظم و انضباط در کلاس، به کار برده می شود (ردستین، سایت حوزه).

سازماندهی و مدیریت کلاس درس

سازماندهی کلاس به نظم و ترتیب درسی و اجتماعی دانش آموزان در کلاس درس اشاره می کند. معلمان در کلاس ها با دانش آموزانی مواجهند که از لحاظ توانایی ها و میزان پیشرفت با یکدیگر مشابه یا کاملاً متفاوت اند.

اهمیت و تاثیر مدیریت کلاس درس بر کارایی معلم تأثیر مستقیمی دارد، تا آنجا که برای معلمان مبتدی و تازه کار زمان زیادی به این امر اختصاص می‌یابد. صرف چنین زمانی برای مدیریت و سازماندهی کلاس موجب کاهش زمان فعال برای یادگیری دانش‌آموزان می‌شود.

معلمان به منظور آنکه زمان غیر آموزشی در کلاس درس را به کمترین مقدار برسانند، باید درس را در وقت مقرر شروع و تمام کنند. وقفه‌های بین فعالیت‌های کلاس را به کمترین حد برسانند، قواعد و قوانین معنا دار و کار آمدی را تدوین و اجرا کنند و کلاس را چنان نظم بخشند که رفتارهای مخرب شاگردان را هر چه بیشتر کاهش دهند. یک معلم زمانی در مدیریت کلاس موفق می‌شود که نه تنها به گونه‌ای موفقیت آمیز در مقابل مشکلات رفتاری دانش‌آموزان واکنش نشان دهد، بلکه در پیشگیری از بروز مشکلات توانا باشد.

شیوه‌های مدیریت کلاس

معلمان بر رفتار اجتماعی و یادگیری دانش‌آموزان نیز از طریق انتخاب فعالیت‌ها و نحوه‌ی سازمان دادن برای انجام فعالیت‌ها نظارت دارند معلمان از دونوع نظارت بهره می‌جویند:

۱- نظارت بر کلاس از راه فعالیت‌های آموزشی

۲- نظارت بر رفتار اجتماعی در کلاس (برقراری انضباط)

اغلب این دو نظارت از هم جدایی ناپذیرند، اما معلمان می‌توانند با هر نوع فعالیت آموزشی و یادگیری نوعی نظارت را بر دانش‌آموزان اعمال کنند.

شیوه‌های نظارت بر کلاس از راه فعالیت‌های آموزشی

۱- تلاش در اجتماعی کردن دانش‌آموزان با توصیه برخی نقش‌های آنان و منع برخی دیگر.

۲- سازمان دادن به فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان مانند ابراز عقیده و دفاع از آن، پیگیری یک بحث و حل مسأله و...

۳- تعیین فعالیت‌ها با وقت معین و محدود.

۴- وادار ساختن دانش‌آموزان به یادداشت برداری، تهیه کار برگ با نتایج مشخص و قابل پیش بینی.

۵- درباره‌ی نتایج کارها، اطلاعات تمام را در اختیار دانش‌آموزان قرار دادن.

۶- اگر معلم متوجه شود که کلاس او در حال شلوغ شدن است باید مکث کند، خیره شود، به آرامی صحبت کند و نوع فعالیت‌ها را تغییر دهد. (رؤوف، ۱۳۷۳، ص ۱۷۰).

۷- در کلاس که نظم و انضباط سالم برقرار است معلم دستور نمی‌دهد، بلکه رفتارهای ناپسند دانش‌آموزان را از طریق فرایند حل مسأله هدایت و اصلاح می‌کند.

برقراری انضباط یا نظارت بر رفتارهای اجتماعی در کلاس

در مفهوم کلی، انضباط روش‌های کنترل یک سازمان یا مجموعه است. برقراری نظم و انضباط در کلاس درس شاید از مهم‌ترین مسائل هر معلم باشد و هر معلم روش‌های متفاوتی برای موفقیت در این امر دارد. تحقیقات و شواهد نشان داده‌اند که روش‌های خشن اعم از تنبیه، محروم کردن دانش‌آموزان کلاس و ... نتایج آنی و شاید غیر موثر داشته‌اند. روش‌های انضباطی موثر آن است که در استفاده‌ی آن روش‌ها بتوان به نتایج مطلوب و مورد نظر دست یافت.

در ادامه چندین روش مناسب انضباطی بر شمرده می‌شود:

۱- اعمال روش‌های انضباطی در محیطی دور از ترس و ارعاب: در این روش حرمت انسانی افراد حفظ شده و آنها مقاومت کمتری در برابر این روش‌ها خواهند داشت.

۲- چشم پوشی از مسائل جزئی و امور کوچک: مدیر، مربی یا معلم باید از بین مشکلات، مسائل عمده و اصلی را برگزینند و نسبت به همه‌ی مسائل حساسیت نشان ندهد.

۳- رعایت انضباط شخصی: فردی که می‌خواهد اقدام به برقراری انضباط در یک محیط بکند، باید در ابتدا در رعایت انضباط شخصی موفق باشد. معلم منضبط نه تنها اسوه خواهد بود، بلکه خود با مشکلات انضباطی به طور ملموس درگیر و سطح توقعات خود را در سطح توانمندی‌های دانش‌آموزان قرار خواهد داد.

۴- تکریم شخصیت افراد: از آنجا که عزت نفس بالاتر منجر به ایجاد رفتار اجتماعی مناسب‌تر می‌شود و چون ایجاد عزت نفس با پذیرش بی قید و شرط افراد و رفتار توأم با محبت و احترام و صمیمیت مرتبط است، برای آنکه افراد خودشان و با یک انگیزه‌ی درونی تمایل به رعایت و پذیرش قوانین را داشته باشند، باید شخصیت آنها را گرمی داشت و به عنوان یک انسان برایشان ارزش قائل بود. (اکرمی، ۱۳۸۰، ص ۶۰).